

Izjava ob evropskem dnevu žrtev kaznivih dejanj

22. 2. 2026

Danes, 22. februarja, obeležujemo evropski dan žrtev kaznivih dejanj, ki nas opominja na pomen podpore, zaščite ter varstva pravic vseh posameznikov in posameznic, ki so bili žrtve kaznivih dejanj. Žrtve se v kazenskih postopkih srečujejo s številnimi izzivi, med drugim tudi s tveganjem sekundarne viktimizacije. Zato so izjemnega pomena prizadevanja za krepitev njihove zaščite, dosledno uresničevanje njihovih pravic ter ustvarjanje okolja, v katerem se počutijo varne in slišane.

Tarča kaznivih dejanj so pogosto tudi LGBTIQ+ osebe in organizacije. Tovrstna kazniva dejanja so pogosto motivirana s sovraštvom, zato gre za t. i. kazniva dejanja iz sovraštva, ki predstavljajo skrajno obliko kršitve prepovedi diskriminacije in neposreden napad na osebno dostojanstvo. Po podatkih Agencije Evropske unije za temeljne pravice (FRA) iz raziskave *LGBTIQ Equality at a Crossroads - Progress and Challenges (2024)*, je bila ena od osmih LGBTIQ+ oseb v Evropski uniji v zadnjih petih letih fizično ali spolno napadena zaradi svoje identitete. Najvišje stopnje nasilja so poročale trans ženske (29 %), trans moški (23 %) in interspolne osebe (32 %). Kljub temu je zadnji incident prijavila manj kot ena od petih napadenih oseb (18 %), kar kaže na strah oziroma nezaupanje žrtev glede učinkovitosti zaščite in obravnave v okviru kazenskopravnega sistema.

Tudi v Sloveniji je ureditev kaznivih dejanj iz sovraštva še vedno pomanjkljiva, tako z vidika normativne opredelitve teh kaznivih dejanj in njihovega pregona, kot tudi z vidika sistemske podpore žrtvam. LGBTIQ+ žrtve kaznivih dejanj iz sovraštva teh dejanj pogosto ne prijavijo zaradi strahu in nezaupanja do organov pregona, hkrati pa se v postopkih pogosto soočajo s tveganjem sekundarne viktimizacije. Žrtvam prav tako niso v zadostni meri dostopne storitve psihosocialne pomoči.

Dodatno zaskrbljujoč je razvoj na področju obravnave tovrstnih dejanj po uveljavitvi Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti (ZNUZJV), ki je začel veljati 27. 11. 2025. Ta je namreč določil, da tatvina stvari majhne vrednosti (do 500 evrov) ter poškodovanje ali uničenje tuje stvari, kadar nastane majhna škoda (do 500 evrov), ne glede na določbe Kazenskega zakonika (KZ-1), predstavljata prekršek. Posledično ti dejanji nista več kaznivi dejanji, temveč prekrška, pri njuni obravnavi pa se torej ne upošteva več sovražni motiv kot obteževalna okoliščina v smislu 49. člena KZ-1. Za takršna ravnanja tako ni več pravne podlage za strožjo sankcijo zaradi sovražnega nagiba, kar oteži prepoznavanje, evidentiranje in ustrezno obravnavanje tovrstnih ravnanj s sovražnim motivom.

Na radarju — Enota za zaščito človekovih pravic LGBTIQ+ oseb

naradarju@legebitra.si

*za naslavljanje oseb vseh spolov uporabljamo enega od slovničnih spolov.

V praksi se pri tem že kažejo konkretne posledice sporne ureditve v ZNUZJV. V primeru kraje mavrične zastave v knjigarni Mariborka junija 2025 je na primer že prišlo do ustavitve kazenskega postopka. Okrajno sodišče v Mariboru je moralo namreč zaradi dekriminizacije t. i. male tatvine na podlagi 12. člena ZNUZJV kazenski postopek ustaviti, saj po novem takšno ravnanje predstavlja prekršek.

Za zagotovitev ustrezne zaščite LGBTIQ+ žrtev kaznivih dejanj je zato nujna vzpostavitev dodatnih ukrepov podpore žrtvam, prav tako pa tudi učinkovitejši pregon teh ravnanj. To vključuje večjo usposobljenost državnih organov za prepoznavanje in razumevanje koncepta kaznivih dejanj iz sovraštva ter za delo z žrtvami, kot tudi ustrezno statistično spremljanje teh dejanj. Hkrati je ključnega pomena zagotoviti strožje sankcioniranje in dosledno evidentiranje sovražnega motiva pri mali tatvini in poškodovanju stvari majhne vrednosti, ki po veljavni ureditvi ne predstavljata več kaznivega dejanja, temveč prekršek.

Na radarju — Enota za zaščito človekovih pravic LGBTIQ+ oseb
naradarju@legebitra.si

*za naslavljanje oseb vseh spolov uporabljamo enega od slovničnih spolov.